

23. prosince 1860 ohledem těchto institucí vyslovené zásady mají co nejdřív a nejdokonaleji státi se úplnou pravdou. My uznáváme samostatnost a autonomii naší vlasti moravské a jejího zemského sněmu. Při tom nikdy nechceme popírat starou a na historickém právu se zakládající a císařským diplomem od 20. října nezrušenou souvislost tří zemí sesterských - Čech, Moravy a Slezska. Každý pokus, slovanské obyvatele Moravy a jejich rodným bratřím v Čechách odciziti, může sice city Slovanů obou zemí urazit, oni ale nechtějí nikdy semeno ruznic vzejíti nechati. My přejeme provedení úplné rovnoprávnosti obojího kmene zemského ve škole, v úřadě a v životě veřejném. Jelikož se svými německými bratry v pokoji a svornosti žiti chceme, tudíž nemají snahy Slovanů ku provedení rovnoprávnosti a k vyvinutí národního života v podezření uváděny, aniž těm snahám od kterékoli strany překážky v cestu kladeny býti. Jako Slované jednotlivých zemí celé říše odjakživa celitost Rakouska statkem i krví hájili; rovněž tak Slované Moravští u věrnosti a oddanosti zděděnému domu panovnickému, pod jehož žezlem jejich národní vyvinutí pojištěno jest, s ostatními národy říše o závod usilovati budou.

V Brně, dne 20. dubna 1861.

Dr. Pražák, Dr. v. Lachnit, Dr. Helcelet, Ignát Wurm, Dr. Mathon.

/b/ Většina "velkostatkářů" a tak zv. "velkorakouská strana" moravského sněmu pospíšily sobě, uveřejniti hned při otevření sezení sněmovních programy své. My jsme opomenuli program oznámiti, jelikož jenom ti údové sněmu zemského, kteří se snah našich literárních a vývinu vzdělanosti nevšímají, o účelu jejich v pochybnosti býti mohou. Abychom však k opětovnému přání ostatních stran sněmu zemského směr snažení našeho tak ohledem toho, na kolik by se ústřední vláda říše a jednotlivé země její o práva rozdělití měly, jakož i o zařízenostech ústavních oznámili, můžeme jen poukázati na vyjádření, které slovanské volební komité v Brně uveřejnilo před započítím voleb do sněmu zemského. My toto vyjádření, které tu poznavu uveřejňujeme, sdělujeme, protože přesvědčen. jsme, že jedině v uznání samostatnosti jednotlivých zemí říše, co samosprávných osobností, a v odstoupení všech oněch práv centrální vládě, kterých c. diplom od 20. října 1860 s ohledem na všechny země rovně pro vládu říšskou vyžádal, blahodárné utvoření vyvinutí velkomocného Rakouska možné jest. Zvláště ohledem pojmu, tak často překrucovaného, v čem by ono spojení zemí koruny české záleželo, jasně a určitě vyjádřiti můžeme, že my pod tím vyrozumíváme tentýž poměr těchto zemí, jakovéhož od jakživa stávalo a jakový poměr při korunování císaře Ferdinanda I., jako krále českého V., posledníkráte svého viditelného uznání došel. Souvislost těchto tří zemí pod jedním panovníkem, při tom samospráva v záležitostech vlastních zemských, která se v samostatných sněmech každé této země projevuje, jest to, co pod názvem spojitosti koruny české vyrozumíváme.

V Brně, 20. dubna 1861. Slovanští poslanci na sněmu moravském.

(/a/ Program moravských poslanců; /b/ Osvědčení moravských poslanců. Cit. dle: Milada Wurmová, Volby do moravského zemského sněmu roku 1861. Vlastivědný věstník moravský 10, 1955, s. 100, 99-100)

33.

1864

Hospodářské spolky na Moravě a ve Slezsku

1. Boskovská filiálka hospodářská
potvrzená dne 12. května 1863. Předseda p. Alfons hrabě z Mendsdorfu-Pouilly, c. k. komorník, místopředseda p. Josef Medritzer, inspektor statků, jednatel p. Alois Binko, c. k. oficiál u berničního úřadu v Boskovicích, jednatel p. Dominik Lieber, měřič v Boskovicích, jednatel p. Jan Hanáček, obroční v Boskovicích, pokladník p. Leopold Pregor, obroční v Boskovicích, výborníků 6, počet údů 126. Jednací řeč německá. Spisy vydané žádné.
2. Brodecká (Uhersko) filiálka hospodářská
potvrzena dne 29. května 1863. Předseda p. Gábor hrabě Serényi, velkostatkář v Luhačovicích, místopředseda p. Václav Seidl, inspektor hospodářství v Luhačovicích, jednatel p. Rudolf Pettera, obroční v Brodě, pokladník p. Matias Pecháček, představený v Brodě, výborníků 12, počet údů 250. Jednací řeč německá a českomoravská.
3. Fulnecká filiálka hospodářská
potvrzena dne 22. dubna 1863. Předseda p. Bar. Záviš, velkostatkář a c. k. rytmistr, místopředseda p. Ant. Thiry, měšťanosta ve Fulneku, jednatel p. Jan Morav, majitel fojtství ve Valtěřovicích, pokladník p. Josef Heisig, nájemník dvora ve Fulneku, výborníků 5, počet údů 152. Jednací řeč německá. Vydané spisy žádné.
4. Jevíčská hospodářská filiálka
potvrzená dne 15. března 1859. Předseda J. E. p. Jos hrabě Schaffgotsche, statkář, místopředseda p. Josef Dobesch, ředitel statku v Opatovicích, jednatel p. Vilím Barger, hospod. příručí, pokladník p. František Tyl, lékárník v Jevíčku, výborníků 6, počet údů 211. Jednací řeč česká a německá. Vydané spisy žádné.
5. Jihlavská filiálka hospodářská
potvrzena dne 15. března 1859. Předseda p. Ant. Pompe, c. k. okresní v Jihlavě, místopředseda p. Dr. Leopold Fritz v Jihlavě, jednatel p. Eduard Stieber, c. k. berní inspektor, pokladník p. Ludvík Hruška, c. k. berní v Jihlavě, výborníků 6, náhradníci 3, počet údů 266. Jednací řeč německá a českomoravská. Vydané spisy: Vydává hospodářský časopis český a německý pod názvem "Věstník".

6. Ivančická filiálka hospodářská
potvrzená dne 24. března 1852. Předseda P. Kar. Kandus, čestný kanovník v Cvrčkovicích, místopředseda p. Fr. Andrlé, c. k. okresní v Ivančicích, jednatel p. Julius Fiala, měšťan, pokladník P. Pavel Juřena, kaplan, výborníků 6, náhradníci 3, počet údů 200. Jednací řeč česká. Vydané spisy žádné.
7. Kounická (Dolno) filiálka hospodářská
potvrzená dne 23. dubna 1861. Předseda P. Kar. Kandus, čestný kanovník v Cvrčkovicích, místopředseda p. Václ. Rössler, arciv. hosp. správce, pokladník P. Ludvík Till, kanovník, jednatel J. B. Fáborský, farář, výborníků 6, náhradníci 3, počet údů 325. Jednací řeč česká i německá. Vydané spisy žádné.
8. Kunštátská filiálka hospodářská
potvrzena dne 2. prosince 1862. Předseda J. E. p. Em. hrabě Dubský, zemský hejtman a velkostatkář v Lysicích, místopředseda p. Jindřich Pelikán, c. k. okresní, jednatel p. Alois Diebl, ředitel statku v Kunštátě, pokladník p. Řehoř Suchánek, důchodní v Kunštátě, výborníků 10, počet údů 200. Jednací řeč česká i německá. Vydané spisy žádné.
9. Letovická filiálka hospodářská
potvrzená dne 19. května 1863. Předseda J. O. P. Hugo Karel, kníže a starohrabě ze Salmů v Rejci, místopředseda p. Ant. Gavalovský, ředitel statků v Rejci, jednatel p. Rajmund Šafránek, ředitel Statků v Letovicích, pokladník p. Jiljí Josef Schubert, knížecí hornický měřič v Letovicích, výborníků 7, počet údů 96. Jednací řeč česká. Vydané spisy žádné.
10. Meziříčská (Velko) filiálka hospodářská
potvrzena dne 13. června 1863. Předseda P. Kar. Kandus, čestný kanovník v Cvrčkovicích, místopředseda p. Fr. Miča, c. k. okresní ve Vel. Meziříčí, jednatel Václav Mezník, učitel hlavní školy ve Vel. Meziříčí, pokladník p. Alois Hezký, knížecí důchodní, výborníků 6, náhradníci 3, počet údů 200. Jednací řeč česká. Vydané spisy žádné.
11. Mikulovská filiálka hospodářská
potvrzena dne 6. října 1851. Předseda p. Hynek Neugenbauer, místopředseda p. Hynek Holzknacht, maj. parního mlýnu, jednatelé pp. Jeroným Úhl, pens. velkovév. správce, Moric Putschner, adjunkt při správcovství statku, pokladník p. Jan Pozdech, městský pokladník, výborníků 17, počet údů 400. Jednací řeč německá. Vydané spisy žádné.
12. Novojičinská filiálka hospodářská
potvrzena dne 23. září 1862. Předseda p. Em. Šindler z Kunvaldu, velkostatkář v Kunvaldě, místopředseda p. Karel Umlauff, c. k. krajský rada v Hranicích, jednatel p. Moric Šustler, c. k. notář, pokladník p. Karel Šenk z Nového Jičína, výborníků 6, počet údů 400. Jednací řeč

- německá. Vydané spisy Český a německý hospodářský list. Filiálka tato byla již 5. prosince 1855 co krajská jednota potvrzena, proměnila se ale pak v nynější filiálku.
13. Novoměstská filiálka hospodářská
potvrzena dne 5. prosince 1855. Předseda p. Eduard Bellmann, c. k. okresní představený v Novém Městě, místopředseda p. Jos. Böhm, obecní radní v N. Městě, tajemníci pp. Jan Pokorný, c. k. aktuár v N. Městě, František Hromátka, kavárník tamtéž, pokladník p. Jan Matzal, důchodní v Nov. Městě, výborníků 6, náhradníci 3, počet údů 170. Jednací řeč česká. Vydané spisy: Výroční zpráva hospod. jednoty Novoměstské za rok 1863. Filiálka tato nazývala se dříve Moraveckou, pod kterým jménem potvrzena byla již 2. srpna 1850, pak se proměnila v Novoměstskou.
 14. Olomoucká filiálka hospodářská
potvrzena dne 23. dubna 1861. Předseda p. F. Kolář, velkostatkář v Laškově, místopředseda p. Fr. P. Slabýhoudek, lékárník v Olomouci, jednatel p. J. R. Demel, c. k. profesor na školách reálných v Olomouci, pokladník p. Dr. Žákovský, c. k. notář v Olomouci, výborníků 10, náhradníků 5, počet údů 727. Jednací řeč českomoravská. Vydané spisy hospodářský časopis "Hospodář moravský" a Přikrylův spis "O chovu koní".
 15. Paskovská filiálka hospodářská
potvrzena dne 4. února 1862. Předseda p. Petr Klečka, rolník z Polkovic, místopředseda p. Dr. Rud. Kallus z Frenštátu, jednatel p. Ed. Vrána, učitel v Paskově, pokladník Vel. p. Frant. Diringer, farář v Paskově, výborníci 4, náhradníci 4, počet údů 209. Jednací řeč českomoravská. Vydané spisy žádné.
 16. Postřelmovská filiálka hospodářská
potvrzena 12. května 1863. Předseda p. Petr Kvapil, rolník v Postřelmově, místopředseda p. Kašp. Pivoda, vzorní učitel v Zábřeze, jednatel p. Jan Zelinka, lékárník v Zábřeze, pokladník p. Jan Churavý, hostinský v Zábřeze, výborníků 6, náhradníci 3, počet údů 107. Jednací řeč československá. Vydané spisy žádné. Filiálka tato měla se jmenovati Zábřežská, proměnila ale jméno své, poněvadž obec Zábřežská filiálku tuto v Zábřeze trpěti nechtěla.
 17. Prostějovská filiálka hospodářská
potvrzena již snad 1856, neuzřela však světla Božího.
 18. Šumberská filiálka hospodářská
potvrzena dne 14. září 1859. Předseda p. Leopold Wagner, vrchní v Losině, místopředseda p. Jos. Veith, majitel fojtství v Rajharticích, jednatel p. Dr. lékař Šinnern, pokladník p. Florian Riedl, c. k. výběrčí v Šumberku, výborníků 6, počet údů 160. Jednací řeč německá.

19. Tišnovská filiálka hospodářská potvrzena dne 7. července 1852. Předseda P. Josef Fetter, farář v Tišnově, místopředseda: místo uprázdněné, tajemník Vel. p. Dr. Jan Bílý, farář v Předklášteří, jednatel p. Jan Padewith, hosp. správčí u p. Th. Bauera, pokladník p. Ludvig Sigmund, správce velkostatku v Předklášteří, výborníků 9, počet údů 293. Jednací řeč česká. Vydané spisy žádné.
20. Třebíčská filiálka hospodářská potvrzena dne 24. července 1850. Nevyvinula posud žádnou činnost. Předseda p. P. Ryt. K. Baratta.
21. Třebovská (Moravsko) filiálka hospodářská potvrzena roku 1850. Nedala o sobě posud nic slyšet.
22. Unčovská filiálka hospodářská potvrzena dne 1. ledna 1864. Předseda p. Dr. Kaufmann, advokát v Unčově, jednatel p. Dr. F. Doubrava, lékař v Unčově. Nevyjevila posud jakou činnost.
23. Vyškovská filiálka hospodářská Předseda p. Michal rytíř z Mannerů, pán na Bohdalicích, místopředseda: V. U. a D. P. P. Emanuel hrabě Pöttig a Persing, kanovník a farář ve Švábenicích, pokladník Jan Vavřečka, lékárník ve Vyškově, jednatel Fr. Kopřiva, soukromní jednatel v Dědicích, výborníků 8, údů 102. Jednací řeč československá. Vydané spisy žádné.
24. Záhlinicko-Kvasická filiálka hospodářská potvrzena dne 23. dubna 1861. Předseda: místo uprázdněné, místopředseda Vel. p. Jos. Steiniger, farář v Tlumačově, jednatel p. Frant. Skopalík, starosta záhlinický, pokladník V. p. V. Obrátil, kaplan v Hulíně, údů 518 skutečných, 11 čestných. Jednací řeč československá. Vydané spisy: Vydává roční zprávu.
25. Znojenská filiálka hospodářská potvrzena dne 25. listopadu 1856. Předseda Vojt. sv. pán z Widmanů, velkostatkář Plaveč, místopředseda p. Uršler, c. k. ředitel pomocných úřadů, jednatel p. Fr. Tachan, ředitel statku (Pöltzenberg), pokladník p. Jos. Wandras, obecní radě v Znojmě, výborníků 6, náhradníci 3, počet údů 410. Jednací řeč německá. Vydané spisy: Vydává od r. 1858 německý list hospodářský pod názvem "Mittheilungen" (zprávy).

(Hospodářské spolky na Moravě a ve Slezsku. Hospodář moravský, 1864. Cit. dle: František Wenzl, Dějiny založen a ostatního družstevního podnikání na Moravě do roku 1885. Praha 1937, s. 347-351)

34.

1864, 5. únor

Ohlas polského povstání v českém prostředí

5. února /1864/.

Ve včerejším "Národu" objevil se konečně článek od starého Palackého o otázce Polské, který již dávno se očekával; neboť bylo patrné, že řadu famosních článků svých neukončí, dokuď se nevysloví též o otázce Polské, hlavní to příčině roztržky mezi ním a přáteli Polska. Znaje ovšem z trpké zkušenosti povahu jeho, znaje jeho neustupnost stářím ještě více zarytou, zášť proti Polákům, ruským řádem a bezohlednými nájezdy v listech Polských více ještě rozdmuchanou, neočekával jsem ovšem článek Polákům lahodný a zdvořilý; ale, že starý tento muž tak daleko zaběhne za meze vši slušnosti, ano že zběsilost jeho uzdu přetrhne vši rozvaze a obyčejnému rozumu, že národu Polskému krvácejícímu bezpříkladnou hrdinností a obětovností pro nejsvětější zápasu člověčenstva, že Polákům nadá veřejně "banditů" a "assasinů" - to věru neočekával nikdo. - Avšak stalo se. Když v měsíci červnu lons. r. uveřejnil pověstné své první pronuciamento proti Polákům, tu nepobouřil P. jen Poláky proti nám a zadal hlavně příčinu k tomu, že Poláci rakouští na říšské radě dosavadní svou politiku společnou s Čechy změnili, a z Vídně neodešli, nýbrž i veškerá ostatní Evropa považovala vyjádření Palackého za veřejné mínění celého národa a nekonečná byla hana, kterou žurnály německé, francouzské atd. na jméno "Čech" kydaly. Což teprva řeknou Poláci a ostatní svět nyní Palackému a bohužel i Čechům vůbec, přečetši článek, v němžto nadává Pol. assasinů a banditů. Já bych se hanbou do země zahrabal a plakal bych nad bídným a nepřírozeným stavem našim, kdežto jediný muž, stářím na rozumu již slabý, bezpříkladnou náruživostí rozpálený, tak pokaliti a poskvřniti může poctivé jméno české! To jest ovoce "výtečnictví", to následek toho, když se v politické krátkozrakosti vystaví jedna neb dvě modly, za jichžto autoritou kráčetí má slepě a bez odmluvy celý národ. Bohužel jsme sami nemálo vinni na tomto modloslužebnictví, anto z počátku sotva jediného bylo čísla Nár. L., v němž by se byla nevytrubovala do světa "Sláva Palackému, sláva Riegrovi!" Kdo to nyní napraví?

Hned dopoledne sešel se Sladkovský, Julius Grégr, Skrejšovský, Zeithammer, aby se uradili, jakým způsobem by se měl paralysovati čin Palackého; i uzavřeno, aby se sepsalo "ohražení", v němžto určitě vytknuto, že nikterak nesouhlasíme s nadávkami Palackého Polákům. V největší rychlosti sestaveno ohražení takové, svoláno na odpůldne několik poslanců a žurnalistů ke společné poradě. Sešli se tito: kanovník Štulc, Skrejšovský, Tonner, Škarda, Fink, Sladkovský, oba Grégrové, Zeithammer, Neruda, Staněk, Dr. Jan Jeřábek, Frant. Jeřábek, Hálek, Vilímek. Na návrh Julia Grégra uzavřeno jednohlasně, výjma Staňka, aby se sestavil výbor z Štulce, Sladkovského, Tonnera, Skrejšovského, jenž má vypracovati "ohražení", na